

BOSHQARUVDA QAROR QABUL QILISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI

Bozorboyev Bektemir Nurquvvat o'g'li
Jo'rayev Davronbek Odil o'g'li
Yakubov Otabek Odil o'g'li
Guliston davlat universiteti talabalari

Zaripov Azamat
Guliston davlat universiteti o'qituvchisi

***Annotatsiya.** Mazkur tezis materiallari boshqaruv sohasida qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir qiluvchi psixologik omillarni o'rganishga bag'ishlangan. Qaror qabul qilishda rahbarlarning shaxsiy xususiyatlari, stress holatlari, emotsional intellekt va kognitiv noto'g'riliklar muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, psixologik omillar noto'g'ri qarorlar qabul qilinishiga yoki qaror qabul qilish jarayonining cho'zilishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, guruhdagi dinamikalar, yetakchilik uslubi va tashqi bosimlar ham qarorlarning sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.*

***Kalit so'zlar:** psixologik omillar, qaror qabul qilish, kognitiv noto'g'rilik, emotsional intellekt, boshqaruv, stress.*

KIRISH

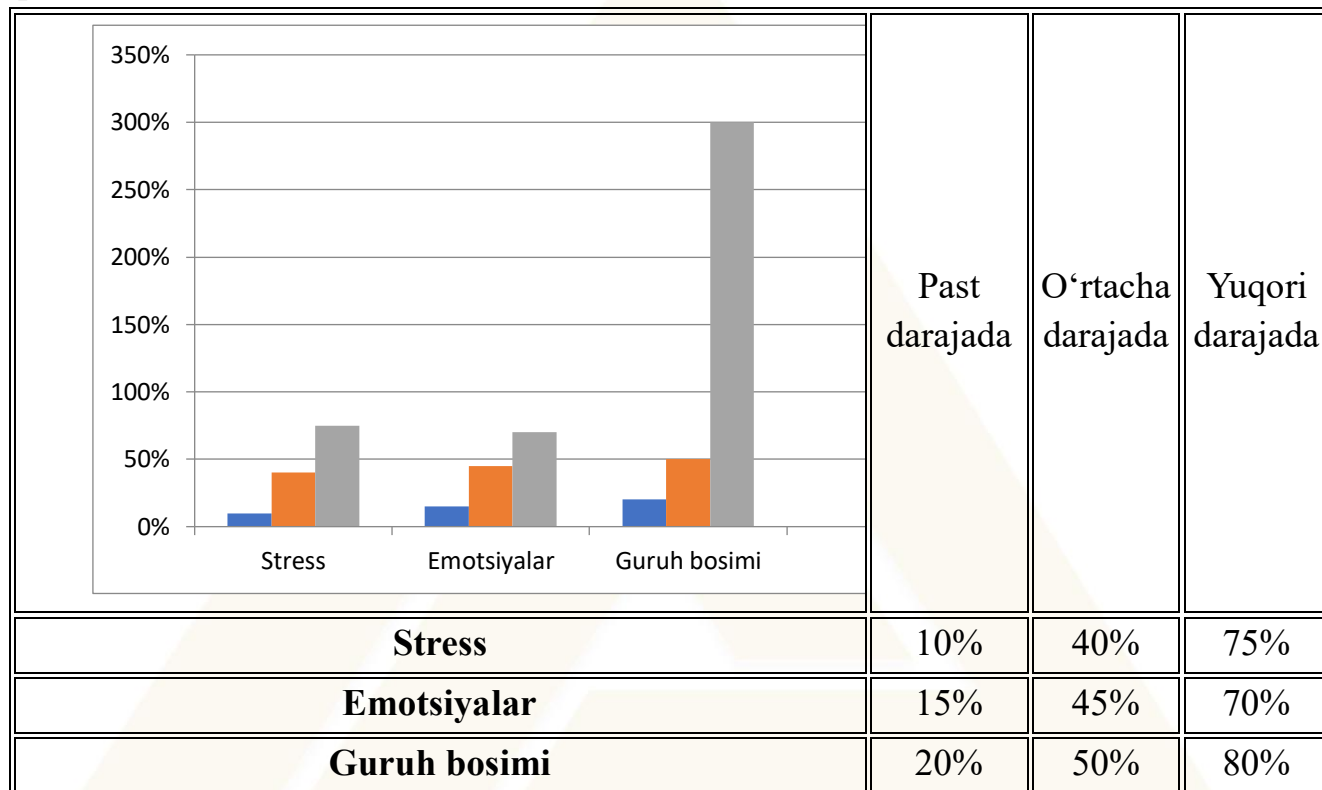
Boshqaruvda qaror qabul qilish har qanday tashkilot yoki tizimda muhim jarayon hisoblanadi. Ushbu qarorlar ko'pincha rahbarlarning nafaqat tajribasi va bilimiga, balki ularning ruhiy holati, shaxsiy fazilatlari va psixologik xususiyatlariga ham bog'liq bo'ladi. Inson o'z qarorini qabul qilishda ko'plab omillar ta'sirida qoladi – ularning ayrimlari ongli ravishda, ayrimlari esa psixologik reflekslar orqali sodir bo'ladi.

TAHLIL VA NATIJA

Rahbarlar tomonidan qabul qilinadigan har qanday muhim qaror orqasida turli psixologik omillar yashiringan bo'lishi mumkin. Ushbu omillar har bir qarorning qanchalik tez, samarali va adolatli qabul qilinishiga ta'sir etadi. Qayd etish joizki, qaror qabul qilish jarayonida inson ongli va ongsiz holatda harakat qiladi, bu esa ko'plab kognitiv noto'g'riliklarni keltirib chiqaradi. Masalan, "tasdiqlovchi noto'g'rilik" (confirmation bias) deb nomlanuvchi hodisa orqali rahbarlar o'z fikrini tasdiqlovchi faktlargagina e'tibor qaratadi va qarama-qarshi dalillarni inkor etadi. Bu esa noto'g'ri qarorlar qabul qilinishiga olib kelishi mumkin.

Psixologiyada stress, emotsiyalar va ijtimoiy bosimlar inson ongiga kuchli ta'sir ko'rsatishi aniqlangan. Xuddi shunday, boshqaruvda ham stress holatida bo'lgan rahbarlar ko'pincha haddan tashqari ehtiyotkor yoki aksincha – keskin qarorlar qabul qilishadi. Bu esa tashkilot ichida muvozanatni buzadi va uzoq muddatli natijalarga salbiy ta'sir qiladi.

Yana bir muhim jihat bu – emotsional intellekt. Yuqori darajadagi emotsional intellektga ega rahbarlar o‘z hissiyotlarini boshqara olishadi, boshqalarni ham to‘g‘ri tushunishadi va bu orqali ko‘proq ishonchga asoslangan, barqaror qarorlar qabul qilishadi.

1-chizma. Rahbarlikda psixologik omillar (stress, emotsiyalar, guruh bosimi)ning qaror qabul qilishga ta’siri

Ta’sir tendensiyasi:

- *Stress*: Stress darajasi oshgani sayin, qaror qabul qilish sifati pasayadi. Yuqori stressda qarorlar asosan impulsiv yoki xavfsiz variantga intiladi.

- *Emotsiyalar*: Haddan tashqari emotsional holat (quvonch, g‘azab) noto‘g‘ri qarorlar chiqarishga olib keladi.

- *Guruh bosimi*: Guruh fikriga haddan tashqari bog‘liqlik mustaqil fikrlashni pasaytiradi.

Statistik ma’lumotlarga ko‘ra(1-chizma), psixologik omillarni chuqur tahlil qilgan va bu borada treninglar o‘tkazgan tashkilotlarda qarorlar sifati 27–35% ga yaxshilangan. Bu esa shuni anglatadiki, hozirgi zamonaviy boshqaruvda oddiy iqtisodiy yoki texnik omillargina emas, balki inson psixologiyasi ham markaziy rol o‘ynaydi.

XULOSA

Shunday qilib, tahlillar shuni ko‘rsatmoqdaki, qaror qabul qilish jarayonida psixologik omillarni e’tiborga olish – bu nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki

xatoliklarning oldini olishga, sog‘lom iqlim yaratishga va uzoq muddatli muvaffaqiyatga xizmat qiladi. Shu bois, har bir rahbar psixologik yondashuvlarni bilishi, emotsional intellektini rivojlantirishi va stress holatlarida ongli qaror qabul qilish ko‘nikmalarini mustahkamlashi kerak bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational Behavior* (17th ed.). Pearson Education.
2. Turayeva G. et al. Opportunities to use financial services – “1 C Program” //Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems. – 2022. – С. 556-561.
3. Turayeva G. The significance of sustainability of grain production in the consumer basket //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – Т. 420. – С. 01019.
4. Turayeva, G., Tilovbekova, A., Tursunkulova, D., & Abdujaborova, S. (2025). Ishlab chiqarishda zararsizlikni tahlil qilish. *Наука и инновация*, 3(14), 56-58.
5. Gulizahro T. et al. Boshqaruv hisobida hisob siyosati tashkil etish //Fan va Tadqiqot Samaralari. – 2025. – Т. 2. – №. 3. – С. 99-101.
6. Gulizahro, T. (2023). The importance of developing the exchange mechanism and online trade in the E-commerce system (in the example of grain trade). *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (2), 14-20.
7. Ходжиева, Г. Н. (2023). Организация учебного процесса в системе довузовской подготовки по иностранному языку в дистанционной форме. *Экономика и социум*, (4-1 (107)), 990-993.
8. Norovna, X. G., & Sarvinoz, S. (2025). *Italyan tilida artikllarning qo‘llanish usullari*. *Yangi O‘zbekiston, yangi tadqiqotlar jurnali*, 2(5), 329-331.
9. Шукурова, У. А., Камилова, С. Р., & Азизова, Ш. Ш. (2020). Клинические формы афты Сеттона слизистой оболочки полости рта. In *Актуальные проблемы стоматологии детского возраста и ортодонтии* (pp. 198-204).
10. Шукурова, У. А., & Бекжанова, О. Е. (2016). Показатели цитокинового профиля у больных красным плоским лишаем слизистой полости рта. *Знание*, (10-1), 67-70.
11. Шукурова, У. А., & Алимова, С. Х. (2019). Стоматологический статус пациентов с красным плоским лишаем слизистой оболочки полости рта. In *Актуальные проблемы стоматологии детского возраста и ортодонтии* (pp. 204-208).